

Berichten

EPIDEMIOLOGISCH BULLETIN G.G. EN G.D.
ROTTERDAM, JANUARI EN FEBRUARI 1967

Voor de opzet van deze registratie van algemeen voorkomende infectieziekten raadplege men (1965) huisarts en wetenschap 8, 37.

Peilstationonderzoek. (tabel 1) Mazelen komt nog steeds beperkt voor (november en december 1966: 62 gevallen; thans slechts 44 gevallen). Ook varicellen en herpes zoster blijven zich in deze verslagperiode op een laag niveau handhaven. Parotitis epidemica blijkt daarentegen nog veel voor te komen (november/december 1966: 158 gevallen; januari/februari 1967: 194 gevallen). Dit is ongeveer vijfmaal zoveel als in de overeenkomstige periode van 1966 (figuur 3). Een afspiegeling hiervan vindt men in een aantal gevallen van bof-meningitis, dat in de ziekenhuizen is opgenomen (Dr. G. J. P. Schaap). Ook tijdens deze epidemische verheffing blijkt, dat de leeftijdsgroep, welke het meest frequent wordt aangetast, die van de 5- tot 9-jarigen is. Volledigheidshalve zij vermeld dat in de Verenigde Staten getracht is door tijdige toediening van bof-reconvalescenten-gammaglobuline de frequentie van de bof-orchitis te verminderen. Daargelaten dat er in Nederland geen bof-reconvalescenten-gammaglobuline is te verkrijgen, moet ook de statistische basis waarop dit onderzoek berust, smal worden genoemd.

Tabel 1. Gegevens, welke zijn ontvangen van per week, respectievelijk 24, 23, 23 en 23 artsen in januari en 23, 21, 24 en 24 artsen in februari 1967.

	Leeftijdsklassen in jaren									Totaal
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-64	65 en ouder	
<i>Mazelen</i>										
januari	17	2	—	—	—	—	—	—	—	19
februari	14	9	1	1	—	—	—	—	—	25
<i>Varicellen</i>										
januari	20	13	3	1	—	—	—	—	—	37
februari	12	26	4	2	—	—	—	—	—	44
<i>Herpes zoster</i>										
januari	—	—	—	1	1	4	2	9	4	21
februari	1	4	—	—	4	1	5	8	5	28
<i>Parotitis epidemica</i>										
januari	40	49	4	1	—	3	1	—	—	98
februari	29	58	7	—	—	—	2	—	—	96
<i>Influenza</i>										
januari	17	14	9	25	41	41	47	68	30	292
februari	21	19	22	23	37	46	46	73	23	310
<i>Pertussis</i>										
januari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
februari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Ziekte van Pfeiffer</i>										
januari	3	8	3	13	2	2	2	—	—	33
februari	5	1	6	6	3	4	1	3	—	29
<i>Exanthemen van onbekende of onduidelijke aard</i>										
januari	16	2	1	4	1	2	—	—	2	28
februari	24	11	—	2	2	2	2	5	1	49
<i>Gastro-enteritis van onduidelijke of onbekende oorsprong</i>										
januari	16	10	12	21	17	12	18	25	20	151
februari	37	19	18	16	26	32	24	39	28	239

De influenzafrequentie is laag: 602 gevallen tegenover 929 in de voorafgaande periode en 2101 in de overeenkomstige periode van 1966. Voor zover bekend, is er dit seizoen in Nederland nog geen serologische of virologische aanwijzing gevonden voor het bestaan van een circulatie van A₂ of B-virussen van de influenzagroep. In enkele andere landen van Europa werd het bestaan van A₂- (Polen, Joego-Slavië, Tsjecho-Slowakije, Frankrijk en Rusland) en B-influenza (Italië, Rusland) in het winterseizoen wel aangetoond. Zo zouden er in Polen tussen 1 november 1966 en 1 februari 1967 in totaal 800.000 gevallen van influenza zijn voorgekomen. (Weekly Epidem. Record WHO, 42, No. 4-7).

Merkwaardig moet een explosie worden genoemd van gastro-enteritis van onbekende oorsprong. Hoewel dit niet zo evident naar voren komt bij het bestuderen van de maandcijfers (november/december 1966: 266 tegenover 390 in de periode januari/februari 1967) is toch uit diverse meldingen van huisartsen wel gebleken dat inderdaad een forse toename van dergelijke gevallen van gastro-enteritis voorkomt (figuur 1). Dat dit niet geheel in de cijfers is weerspiegeld (hoewel een stijging van ongeveer 50 procent toch niet gering is), wordt wellicht mede veroorzaakt door het feit dat vele patiënten slechts voor ernstige ziektebeelden hun huisarts raadplegen. Hoe dit ook zij, het is opvallend hoeveel meldingen er zijn binnengekomen. Bacteriologisch onderzoek van enkele van deze ziektegevallen leverde geen aanknopingspunten op voor de etiologie. Virologisch onderzoek is nog niet afgesloten: ervaringen echter met het opsporen van

Tabel 2. Gestelde diagnoses bij rubeola-achtige en onduidelijke exanthemziekten in de maanden januari en februari 1967.

Diagnosen	Aantal patiënten	Ingespoten gravidea
Rubeola (serologisch bevestigd) .	1	
Rubeola (virologisch bevestigd) .	2	12
Rubeola (klinisch)	18	
Urticaria	2	
Toxicodermie	1	
Exanthema subitum	10	
Scarlatina	11	
Erythema multiforme		
exsudativum	1	
Onbekend	9	
Totaal	55	12

Tabel 3. Parotitis epidemica in Rotterdam in 1966. Peilstationonderzoek 25 deelnemende huisartsen. Aantal aangiften per periode van vier weken (gecorrigeerd).

Perioden van vier weken	Leeftijd in jaren									Totaal
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-64	65 en ouder	
1.	4	11	2	—	—	1	—	—	—	18
2.	8	18	1	1	—	—	—	—	—	28
3.	9	22	4	1	—	—	—	—	—	36
4.	22	27	3	—	1	1	1	—	—	55
5.	27	34	9	3	4	1	—	—	—	78
6.	29	23	3	—	1	2	1	2	—	61
7.	29	29	4	—	1	1	—	—	—	65
8.	22	17	24	20	—	1	—	—	—	84
9.	19	24	2	1	2	4	—	—	—	52
10.	13	21	4	1	—	—	—	1	—	40
11.	15	20	5	2	1	3	—	—	—	46
12.	19	34	5	—	2	—	—	2	—	62
13.	36	43	3	3	—	1	1	1	—	88
Totaal	252	323	69	32	12	16	3	6	—	713

een virusetiologie bij gastro-enteritis doen ons niet hoopvol zijn voor wat betreft het opsporen van een mogelijke oorzaak. De gevallen komen verspreid over de gehele stad voor en schijnen voornamelijk ouderen aan te tasten. De verschijnselen bestaan uit kortdurende koorts, braken en een heftige diarree. De duur van het ziektebeeld gaat meestal de drie dagen niet te boven.

Rubeola. Wat betreft rubeola kon door virusisolatie (Prof. Dr. R. Gispén) het bestaan van een kleine explosie in Hillegersberg worden vastgesteld in begin januari. Ook bleek het later in de verslagperiode mogelijk om het bestaan van de ziekte elders in de stad serologisch aan te tonen. In verband met rubeola en andere moeilijk te duiden exanthenen werden 54 bezoeken gebracht bij patiënten thuis. In tabel 2 wordt een overzicht van de bevindingen gegeven.

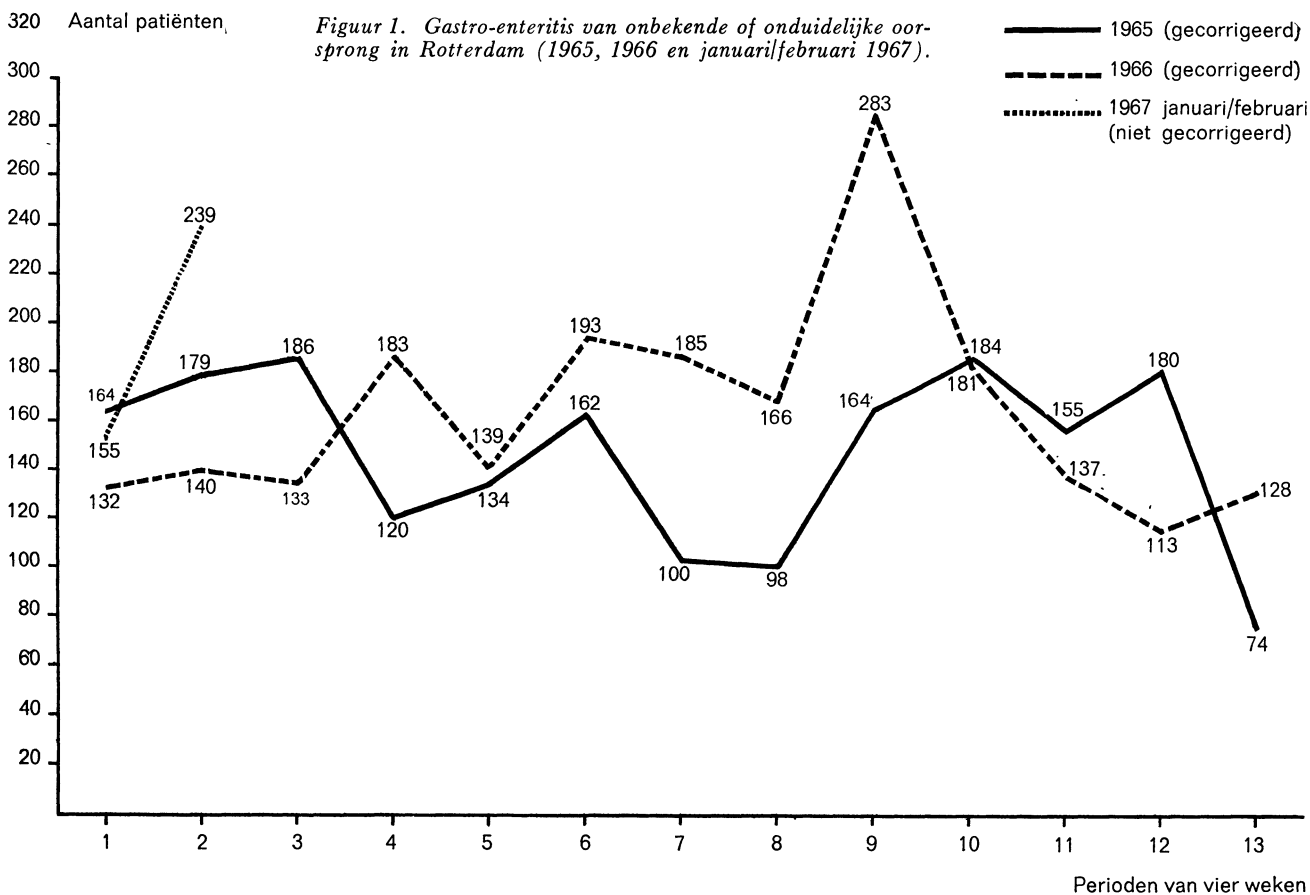
Scabies. In verband met opmerkingen van aan het peilstationonderzoek deelnemende artsen en ervaringen van de Centrale Organisatie ter bestrijding van Huid- en Geslachtsziekten lijkt het aangewezen nog eens te attenderen op het voorkomen van scabies. Het beeld wordt momenteel vooral waargenomen na terugkeer van reizen in het buitenland, bij buitenlandse werknemers en bij homoseksuelen.

Voedselvergiftigingen door enterotoxineproducerende stafylokokken zijn waarschijnlijk frequenter in aantal dan wordt gerapporteerd. Het is wellicht interessant het navolgende geval te vermelden. Van een gezin van vier personen nuttigden drie gebakken bokking van wie drie na ongeveer 2½ uur ziek werden met verschijnselen van buikpijn, diarree en braken. Degene die geen bokking at, werd niet ziek. Uit misplaatste zuinigheid werd de rest van de bokking aan de kat van de burens gegeven die daarop prompt met ziekteverschijnselen reageerde. Onderzoek ingesteld door de Keuringsdienst van Waren bracht aan het licht, dat de wijze waarop de bokkingen werden bewaard — nadat zij waren gebakken

Tabel 4. Gastro-enteritis van onbekende en onduidelijke oorsprong in Rotterdam in 1966. Peilstationonderzoek (25 deelnemende artsen). Aantal aangiften per periode van vier weken (gecorrigeerd).

Perioden van vier weken	Leeftijd in jaren									Totaal
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-64	65 en ouder	
1.	12	4	5	16	24	16	15	26	14	132
2.	27	16	8	7	20	18	15	21	8	140
3.	15	9	10	13	16	16	11	17	26	133
4.	28	14	14	11	26	16	23	32	19	183
5.	32	9	14	11	11	14	16	17	15	139
6.	47	16	7	15	20	27	16	28	17	193
7.	35	16	4	12	20	35	22	26	15	185
8.	29	11	4	12	20	26	19	29	16	166
9.	63	33	31	40	33	12	22	33	16	283
10.	32	17	16	12	23	26	18	24	13	181
11.	19	5	5	12	16	21	10	29	20	137
12.	15	8	7	10	13	16	16	14	14	113
13.	20	12	12	7	12	16	11	26	12	128
Totaal	374	170	137	178	254	259	214	322	205	2113

— dusdanig was, dat een besmetting met enterotoxineproducerende stafylokokken zeer wel ziekteverschijnselen bij de consument kon geven. Helaas is het ons niet mogelijk geweest nader te analyseren hoe de besmetting met de stafylokokken tot stand kwam in de bokkingbakkerij, met name of daar werkzame personen lijdende waren aan een stafylokokkose. Hoewel ongetwijfeld katten door vele andere oorzaken kunnen gaan braken, is toch in de literatuur als één van de proefdieren voor het aantonen van de aanwezigheid

van enterotoxine de kat genoemd, zodat in dit geval reeds in het begin ernstige verdenking in de richting van een verontreiniging van de gebakken bokking met stafylokokken bestond. De stafylokokken werden aangetroffen op een restant van de gebakken bokking (Lab. Keuringsdienst van Waren).

Tabel 5. Ziekte van Pfeiffer in Rotterdam in 1966. Peilstationonderzoek (25 deelnemende artsen). Aantal aangiften per periode van vier weken (gecorrigeerd).

Perioden van vier weken	Leeftijd in jaren									Totaal
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-64	65 en ouder	
1.	1	1	3	5	4	1	—	—	—	15
2.	2	5	1	8	7	—	—	—	—	23
3.	2	2	5	3	2	—	—	—	—	14
4.	1	4	2	5	2	1	—	—	—	15
5.	3	7	1	2	5	1	—	1	—	20
6.	1	3	3	11	1	—	1	—	—	20
7.	—	5	6	8	5	2	1	—	1	28
8.	1	9	9	1	1	1	—	3	—	25
9.	1	9	1	12	3	—	—	—	—	26
10.	4	10	3	9	3	—	2	—	—	31
11.	5	11	3	5	2	1	—	—	—	27
12.	5	4	7	11	4	2	5	2	—	40
13.	4	8	4	8	—	3	3	—	—	30
Totaal	30	78	48	88	39	12	12	6	1	314

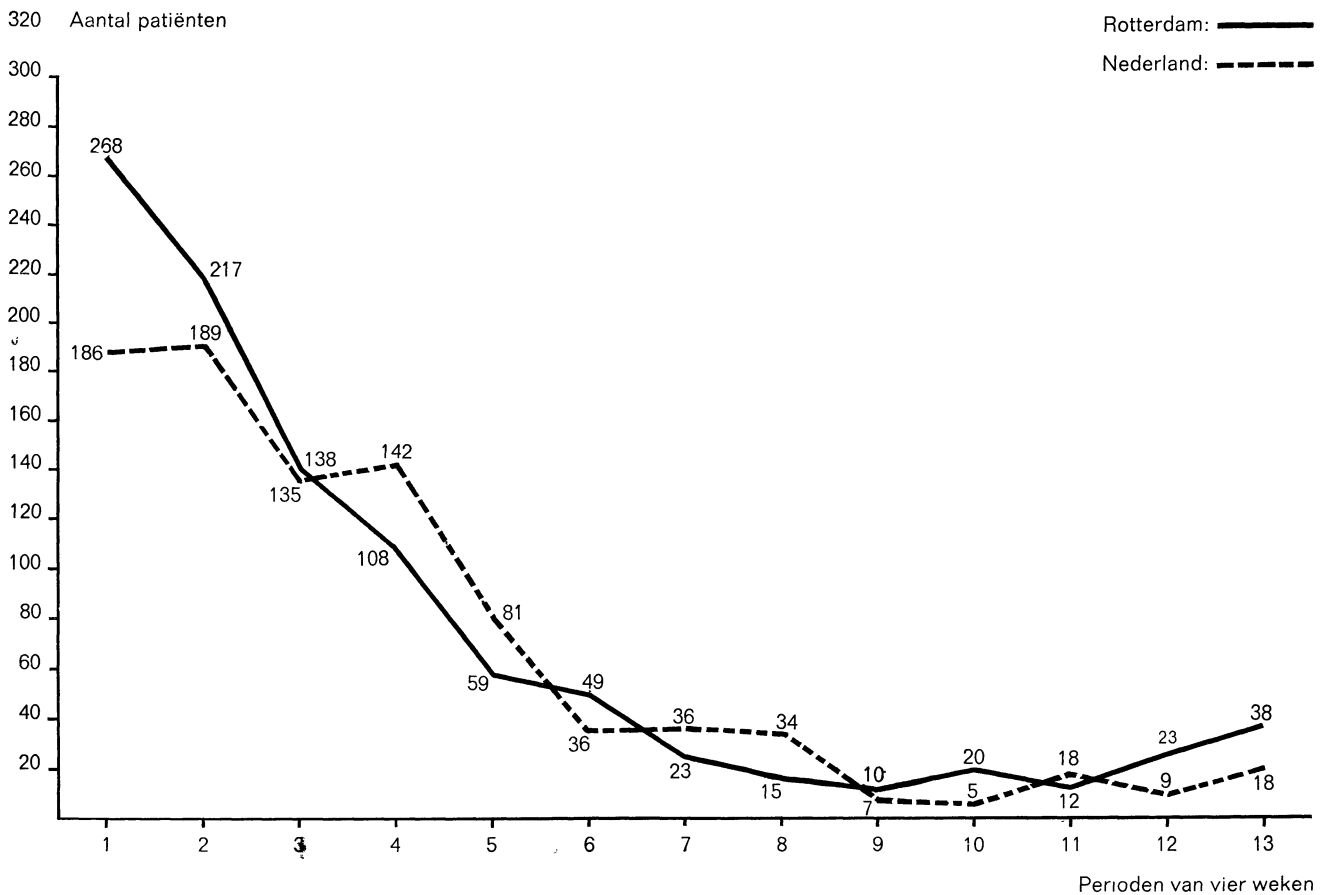
Enkele cijfers over 1966.

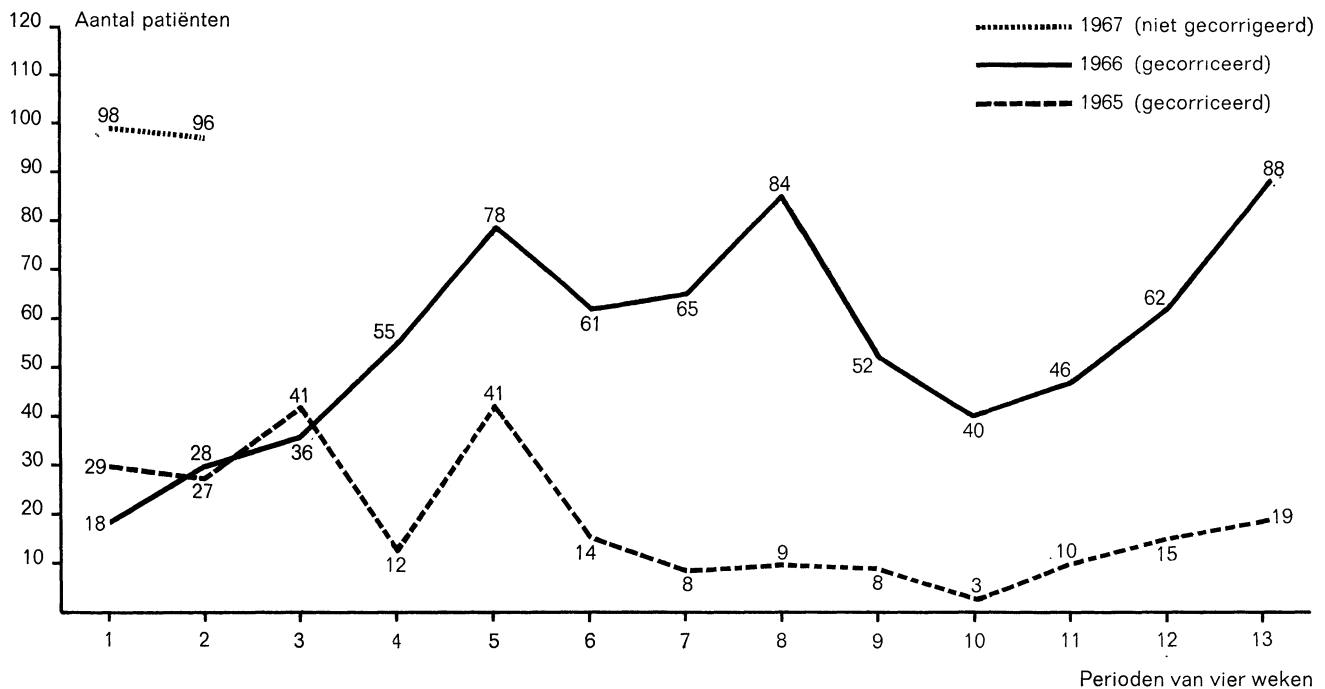
In figuur 2 wordt een vergelijking gegeven tussen de mazelen-gegevens van de Rotterdamse peilstations en die van artsen uit het hele land, die hun gevallen aan de Geneeskundige Hoofdinspectie opgeven. Men kan uit deze figuur

Tabel 6. Exanthemen van onbekende of onduidelijke aard in Rotterdam in 1966. Peilstationonderzoek (25 deelnemende huisartsen). Aantal aangiften per periode van 4 weken.

Perioden van vier weken	Leeftijd in jaren									Totaal
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-64	65 en ouder	
1.	15	11	1	1	2	1	1	2	—	34
2.	15	7	—	3	—	1	2	—	—	28
3.	18	6	2	3	1	3	2	1	2	38
4.	19	5	1	1	1	—	—	—	—	27
5.	19	10	3	1	—	—	1	1	—	35
6.	29	19	8	2	5	1	2	5	1	72
7.	25	12	4	4	2	2	—	2	—	51
8.	22	1	—	1	1	4	—	4	3	36
9.	19	—	1	1	—	—	1	3	1	26
10.	10	10	1	—	1	2	2	1	1	28
11.	20	15	2	—	1	—	—	1	—	39
12.	19	11	3	2	2	—	1	1	1	40
13.	10	3	1	4	3	4	1	1	2	29
Totaal	240	110	27	23	19	18	13	22	11	483

Figuur 2. Mazelen in Rotterdam in 1966 (25 peilstations, gecorrigeerd) en in Nederland (vijf provinciën, gecorrigeerd op 25 peilstations).

Figuur 3. Parotitis epidemica in Rotterdam in 1965 en 1966.

afleiden, dat beide groepen gegevens eenzelfde „trend” tonen. Voor de toestemming deze gegevens te mogen publiceren, danken wij de Geneeskundig Hoofdinspecteur.

In tabel 3 wordt het aantal gevallen van bof weergegeven, dat in 1966 werd gemeld. In deze tabel kan ook de leeftijdsverdeling van deze gevallen worden afgelezen, terwijl in figuur 3 het aantal gemelde gevallen van 1965, 1966 en de eerste twee maanden van 1967 grafisch is voorgesteld. Het stijgende niveau blijkt uit deze grafiek goed.

In de tabellen 4, 5 en 6 worden respectievelijk vermeld gegevens over gastro-enteritis van onbekende oorsprong, morbus Pfeiffer en exanthenen van onbekende oorsprong. In figuur 1 zijn de gegevens van gastro-enteritis van de jaren 1965, 1966 en 1967 (januari/februari) weergegeven.

HUISARTS EN GEBOORTEREGELING

Voor de op 25, 26 en 27 mei 1967 te Leiden gehouden Boerhaavekursus over het thema „huisarts en geboorteregeling” bestond een overweldigende belangstelling (267 deelnemers!). Ongemerkt werd met deze Boerhaave-cursus de mijlpaal van tien jaar uniek nascholingswerk in Nederland gemarkeerd. Immers, in april 1957 werd de eerste Boerhaave-cursus gehouden, waaraan destijds ongeveer zestig artsen deelnamen. Is het aantal deelnemers in de loop der jaren sterk toegenomen, de kwaliteit van de cursussen is tot aanzienlijke hoogte gestegen, zoals ook op deze cursus voortdurend kon worden vastgesteld. Gaarne getuigen wij hier ter gelegenheid van dit tweede lustrum van onze grote waardering voor het vele werk dat het bestuur van de Boerhaave-cursussen voor voortgezet medisch onderwijs, in het bijzonder zijn secretaris M. W. Jongmsa, in de afgelopen jaren heeft verzet in het belang van de medische nascholing in ons land. Men kan onzes inziens vaststellen dat instellingen als de Boerhaave-cursussen een deugdelijke hoeksteen kunnen vormen van het fundament, waarop het voor ons land zo dringend noodzakelijk in te stellen instituut voor continue medische nascholing, kan worden opgetrokken.

Het multidisciplinaire karakter van de geboorteregeling werd geïllustreerd aan de rij van sprekers, waarin naast artsen, pastores en een socioloog voorkwamen. Niet alleen deskundigen van het eerste uur — met Van Emde Boas aan het hoofd — maar ook huisartsen met grote praktische erva-

ring op het onderhavige gebied, zoals Wibaut en Boissevain, hebben op deze cursus inleidingen gehouden. Op welke wijze wetenschappelijk onderzoek door de huisarts zelf mogelijk is werd op fraaie wijze door Huygen gedemonstreerd. Het nadrukkelijke applaus dat deze voordracht aan het auditorium ontlokte, drukte ongetwijfeld naast bewondering voor de wijze waarop de gegevens waren verzameld en gerangschikt, ook verwondering uit over het feit dat er uit de huisartspraktijk zo ongelofelijk veel interessante gegevens zijn te halen, waarvoor echter nadrukkelijk nauwkeurige administratie van medische data wordt vereist.

Het rendement van de kennisoverdracht werd verhoogd door het houden van een discussie aan het slot van de ochtend- en middagzittingen. De vragen werden daartoe tevoren schriftelijk bij de voorzitter ingeleverd. Dit systeem heeft het voordeel dat het nuttig effect van de discussie zo groot mogelijk is. Anderzijds valt het steeds opnieuw te betreuren dat de discussie een sluitpost blijft in het tijdsschema van iedere programmeur.

Uw correspondent vond het spijtig en vele deelnemers waarschijnlijk met hem, dat ditmaal de bij de cursus verstrekte bundel slechts een referaat van elke voordracht bleek te bevatten. Wij hopen — dit tot troost — in de gelegenheid te zijn te zijner tijd de teksten van de verschillende voordrachten in ons tijdschrift als artikel te kunnen afdrukken.

Hoe belangrijk een dergelijke cursus ook mag zijn met betrekking tot nascholing in het algemeen, de belangrijkste functie van zo'n cursus is toch wel dat, zoals Dupuis het formuleerde, het juiste emotionele klimaat wordt geschapen om tot intensief groepswork te komen. Het apparaat voor dit groepswork is aanwezig in het geheel van studiegroepen van het Nederlands Huisartsen Genootschap, zowel de studiegroepen medische psychologie als de somatische studiegroepen. H.

BASISCURSUS SOCIALE GENEESKUNDE

Het Dr. Veeger-Instituut voor Geneeskunde en Maatschappij van de Katholieke Universiteit te Nijmegen zal met ingang van 28 augustus 1967 een basis cursus sociale geneeskunde en gezondheidsleer organiseren. Deze cursus, onder leiding van Prof. Dr. A. Mertens, heeft ten doel artsen, die een sociaal-geneeskundige functie vervullen of eventueel